

Egerszalóki Öreg-hegy kaptárköve természeti emlék – összefoglaló adatok

A tervezési terület azonosító adatai

Megye: Heves

Település: Egerszalók

Egerszalók 0102/1 helyrajzi számú ingatlanból 268,376 m², azaz 0,027 ha a

745774,875	281230,375
745752,688	281212,313
745743,875	281205,438
745741,625	281204,344
745737,750	281209,281
745770,813	281234,594

EOV koordinátájú töréspontokkal körülhatárolt terület.

0102/2 helyrajzi számú ingatlanból 355,940 m², azaz 0,036 ha a

745783,125	281212,531
745782,250	281213,125
745775,188	281215,906
745766,063	281214,594
745763,688	281213,781
745760,000	281211,375
745752,313	281206,656
745746,813	281204,094
745743,188	281202,313
745741,625	281204,344
745743,875	281205,438
745752,688	281212,313
745774,875	281230,375
745788,813	281215,844

EOV koordinátájú töréspontokkal körülhatárolt terület.

0102/4 helyrajzi számú ingatlanból 239,724 m², azaz 0,024 ha a

745780,125	281210,750
745750,250	281193,281
745745,063	281199,906
745748,125	281201,375
745753,750	281204,031
745761,625	281208,813
745765,000	281211,063
745766,750	281211,656
745774,813	281212,813

EOV koordinátájú töréspontokkal körülhatárolt terület.

0108 helyrajzi számú ingatlanból 123,844 m², azaz 0,012 ha a

745783,125	281212,531
745780,125	281210,750
745774,813	281212,813

745766,750	281211,656
745765,000	281211,063
745761,625	281208,813
745753,750	281204,031
745748,125	281201,375
745745,063	281199,906
745743,188	281202,313
745746,813	281204,094
745752,313	281206,656
745760,000	281211,375
745763,688	281213,781
745766,063	281214,594
745775,188	281215,906
745782,250	281213,125

EOV koordinátájú töréspontokkal körülhatárolt terület.

A terület védettségi kategóriája: **helyi jelentőségű védett természeti terület, természeti emlék**

Védett terület neve: **Szalóki pásztoraknyó és kaptárkövek, Egerszalóki Öreg-hegy kaptárköve természeti emlék**

Törzskönyvi száma: **9/32/TT/82**

Védetté nyilvánító jogszabály: **196./1978. (XII. 5.) VB. határozat**

Természetvédelmi kezelésért felelős szerv: **Bükki Nemzeti Park Igazgatóság**

A működési területe szerint érintett nemzetipark-igazgatóság: **Bükki Nemzeti Park Igazgatóság**

Tervezési területen illetékes természetvédelmi hatóság: **Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség**

Tervezési területtel átfedő, európai közösségi jelentőségű, vagy nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó terület megnevezése és sorszáma: **nem része Natura 2000 területnek**

A tervezési terület természetvédelmi rendeltetése

A földtudományi (geológiai és geomorfológiai), valamint kultúrtörténeti (régészeti) értéket hordozó kaptárkő fennmaradásának biztosítása.

A kaptárkő környezetében található védett növény- és állatfajok, életközösségek megőrzése, életfeltételeik zavartalanágának és fennmaradásának biztosítása.

A kultúrtörténeti és természeti értékek feltárását, megismerését, megőrzését szolgáló kutatási tevékenységek feltételeinek biztosítása.

A terület ismeretterjesztési, oktatási és környezeti nevelési célokat szolgáló bemutatása, a szemléletformálást, a környezettudatos magatartást szolgáló oktatási, nevelési, bemutatói feltételek fejlesztése.

Ingtalan-nyilvántartási adatok

Település neve	Hrsz/alrészlet	Kiterjedés (ha)	Művelési ág	Tulajdonos, tulajdonosi csoport	Vagyonkezelő
Egerszalók	0102/1 *	0,2165	erdő	magán	magántulajdonos
	0102/2 *	0,6553	erdő	magán	magántulajdonos
	0102/4 ⁽¹⁾ *	1,6602	erdő	magán	magántulajdonos
	0108 ⁽²⁾ *	0,0580	Saját használatú út	Egerszalók Község Önkormányzata	Egerszalók Község Önkormányzata

(1) - Vezetékjog – ÉMÁSZ Hálózati Kft.

(2) - Vezetékjog – ÉMÁSZ Hálózati Kft.

* - a terület által csak részben érintett ingatlanok

Élettelen természeti értékek

Az Öreg-hegyen található egy „boglya alakú” sziklába vájt kőkunyhó (bújó). Az egy fülkés kőkunyhó alapterülete 2 x 2 m.

Biológiai jellemzők

A terület állatföldrajzi szempontból az *Ősmátra (Matricum)* faunakörzetbe, a *Börzsöny-Mátra-Bükk vonulat (Eumatricum)* faunajárásba tartozik. Növényföldrajzi besorolása szerint a *Pannoniai Flóratartomány (Pannonicum) Északi-középhegység (Matricum)* flóraidékének *Borsodi (Borsodense)* flórajárásához tartozik, de déli fekvéséből adódóan átmeneti területnek minősül az Alföld felé (**Eupannonicum**).

A kőkunyhó környezetében erősen terjeszkedik a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*). Erősen záródott cserjés vegetáció övezi a kaptárkövet. A kipreparálódott szikla környezetében kisebb erodált gyepeket találunk (sok egyéves és zavarástűrő elemmel), míg az akácligetek felé szegélyben egy kisebb erdőssztyepp cserjés is fennmaradt, a társulás karakterfajaival (parlagi rózsza (*Rosa gallica*) és csepleszmegegy (*Cerasus fruticosa*). Védett növény- és állatfajok előfordulásáról a területen nincs tudomásunk.

Táj- és kultúrtörténeti adottságok

A fülkés sziklákat a szomolyai lakosok nevezték kaptárköveknek, Eger környékén vakablakos köveknek, másutt köpüsköveknek, Ördögtoronynak, Nagybábaszéknek, Nyergesnek, Hegyeskőnek, Kecsekőnek, Ablakoskőnek, Királyszékének, Kösárcánynak mondják azokat. Legismertebbé és legelterjedtebbé a kaptárkő elnevezés vált. Ezen a néven említik tanulmányaikban a kaptárkövek rejtélyének megoldásán fáradozó kutatók is: 1865-ben Kubinyi Ferenc, 1885-ben és 1891-ben Bartalos Gyula, 1939-ben Klein Gáspár, a 60-as években Saád Andor, a 70-es évektől pedig Mihály Péter.

A Királyszéke sziklát kettészelő Kutyaszorítóban lévő egyik fülke hátlapjába kettős halmon álló kettős kereszt van bevésve. Keletkezési ideje ismeretlen, minden bizonnyal a fülkefaragás időszakát követően keletkezett. Bartalos Gyula leírásaiban már szerepel, tehát a befaragás ideje száz évnél többre tehető.

Legtöbb vitát a sziklaalakzatok oldalába vájt fülkék eredete, készítésük oka váltott ki. Az átlagosan 60 cm magas, 30 cm széles és 25-30 cm mély fülkék peremén - az épségben lévőknél még jól láthatóan - bemélyedő keret fut körbe, széleiken néhol lyukak is kivehetők. Ezek a nyomok arra utalnak, hogy a fülkéket lefedték, a fedlapot a lyukakba vert ékekkel rögzítették. A keretnyommal rendelkező fülkék elég rendszertelenül vannak elhelyezve a sziklafalakon, a nyílások rendkívüli formagazdagsága pedig megkövetelte, hogy mindegyikhez egyedi méretű és alakú fedelet készítsenek. A kaptárfülkék rendeltetésével kapcsolatban számos feltevés, elmélet született. E téma első alapos kutatója az egri történetrégész pap, Bartalos Gyula szerint a kaptárkövek síremlékek voltak, s a fülkébe az elhunytak hamvait rejtő urnákat helyezték. A kőfülkék kifaragását eleinte a hun-magyarokhoz, később a keltákhoz illetve a szkítákhoz kötötte. Klein Gáspár borsod megyei főlevéltáros a vakablakoknak bálványtartó, áldozat- bemutató rendeltetést valószínűsített, s azokat honfoglalás-kori emlékeknek tartotta. Már Bartalos megemlítette – hangot adva kételyeinek – a ma leginkább ismert és elfogadott véleményt, miszerint a fülkékben hajdan méhészkedtek: "A köznép, mely a pillanat hatása alatt okoskodik, a fülkékről kaptárköveknek mondja e sziklát, szerinte ezek a régi ember méhese lettek volna, mintha kőben és árnyékos oldalon lankák a méh." – írta 1891-ben az Archaeologiai Értesítő lapjain. A sziklaméhészeti rendeltetés legmeghatározóbb képviselője Saád Andor miskolci orvos volt, aki Korek József régésszel az 1960-as évek elején ásatásokat végzett Szomolyán az V. sziklavonulat kőfülkéjében. A régészeti feltárások során előkerült, 11-14. századból származó leletek azonban egyik feltevés igazolására sem szolgáltatott bizonyítékot.

Ennek ellenére mégis az a nézet vált elfogadottá és a közvélemény számára ismertté, hogy a kaptárkövek fülkéi a középkori erdei sziklaméhészet emlékei s a méhészetnek ezt a formáját vagy a honfoglaláskor magyarsághoz csatlakozott kabarok vagy egy Balkán-félszigetről idemenekült kicsiny népcsoport (agriánok) honosították meg. A kaptárkövek fülkéinek méhészkedésre történő felhasználásával kapcsolatban felmerül azonban néhány kétség! Elgondolkodtató a fülkék égtájak szerinti változatos elhelyezkedése éppúgy, mint a talajszinthez közeli vagy éppen megközelíthetetlen helyre, sötét, hűvös sziklahasadékokba, vízmosások falába faragott fülkék jelenléte. De a keskeny és sekély, sőt előrebukó fülkék esetében is kizárható a méhtartás. A 11. századtól írásos adatok tanúskodnak a méhészet meglétéről, oklevelekben olvashatunk erdei méhészekről, méh vadászokról, de a sziklaméhészetről hallgatnak a források. A szájhagyományok pedig megoszlanak a kultikus és a gazdasági rendeltetés közt.

Gazdálkodási jellemzők

A kaptárköveket magába foglaló területen jelenleg erdőgazdálkodás folyik.